

Predgovor

Hvala što ste kupili *Excel 2003 Bibliju*. Cilj koji želim da postignem ovom knjigom jeste da s vama podelim nešto od onoga što znam o Excelu i pomognem vam da efikasnije obavljate posao.

Knjiga sadrži sve što je potrebno da biste naučili osnove Excela i započeli – sopstvenim tempom – savladivanje složenijih tehnika. U njoj ćete naći mnogo korisnih primera, kao i obilje saveta i tehnika do kojih sam došao tokom godina.

Da li je ova knjiga za vas?

Serijsa *Biblija* u izdanju Mikro knjige namenjena je početnicima, onima koji već ponešto znaju, i iskusnim korisnicima. U knjizi koja je pred vama obrađene su sve važne komponente Excela pomoću jasnih i praktičnih primera koje možete prilagoditi sopstvenim potrebama.

Pokušao sam da nađem ravnotežu između osnova koje svaki korisnik Excela mora savladati i složenijih tema namenjenih iskusnim korisnicima. Excel koristim godinama i shvatio sam da o njemu uvek može da se nauči ponešto novo. Moj cilj je da to učenje bude proces u kom ćete uživati.

Verzije softvera

Ova knjiga opisuje Excel 2003 za Windows. Međutim, pošto se Excel nije mnogo menjao u poslednje vreme, veliki deo informacija odnosi se na njegove ranije verzije, kao i na verziju za Macintosh. Ukoliko koristite verziju stariju od Excela 97, otkrićete da se znatno razlikuje od verzije 2003.

Pravila korišćena u knjizi

Odvojite neki minut za ovaj odeljak da biste saznali koja su tipografska i organizaciona pravila korišćena u knjizi.

Excelove komande

U Excelu, kao u svim Windowsovim programima, komande birate iz padajućih menija. U ovoj knjizi takve komande su odštampane normalnim fontom. Opcija menija sledi posle simbola ⇨, kao u primeru: „Da biste odštampli dokument, izaberite komandu File ⇨ Print“.

Imena datoteka, imenovana područja i uneseni podaci

Ono što kucate na tastaturi biće prikazano polucрно. Imenovana područja mogu biti ispisana fontom koji koristimo za kôd. Duži unos je obično prikazan u zasebnom redu. Na primer, možemo vam reći da upišete ovakvu formulu:

= "Naziv dela: " & VLOOKUP(BrojDela, SpisakDelova, 2)

Nazivi tastera

Nazivi tastera odštampani su normalnom fontom. Kad dva tastera treba da pritisnete istovremeno, povezani su znakom plus, kao u: „Pritisnite Alt+E da biste izabrali meni Edit.“ Ovo su nazivi tastera kako su korišćeni u knjizi:

Alt	End	PgDn	strelica udesno
Backspace	Home	PgUp	strelica nadole
Caps Lock	Insert	Print Screen	strelica nagore
Ctrl	Num Lock	Scroll Lock	strelica ulevo
Delete	Pause	Shift	Tab

Funkcije

Excelove ugrađene funkcije radnog lista štampaju se velikim slovima, recimo ovako: „U ćeliju C20 upišite formulu SUM.“

Pravila koja se odnose na miša

U knjizi ćete naići na sledeće termine koji se odnose na miša:

- ♦ **Pokazivač miša** Sličica koja se kreće preko ekrana kad pomerate miša. Obično izgleda kao strelica, ali menja oblik kad predete na određene delove ekrana ili dok obavljate određene postupke.
- ♦ **Postavite pokazivač** Pomerite miša tako da se pokazivač postavi na određeni element. Na primer: „Postavite pokazivač na dugme Save na paleti alatki“.
- ♦ **Pritisnite taster miša** Pritisnite levi taster miša i ne podižite prst sa njega. Tako se obično radi kad želite da prevučete neki element.
- ♦ **Pritisnite određeni element** Pritisnite levi taster miša i odmah ga otpustite.
- ♦ **Pritisnite desni taster miša** Pritisnite desni taster miša i odmah ga otpustite. Desni taster miša se u Excelu koristi za prikazivanje priručnih menija koji se odnose na izabrani element.
- ♦ **Dvaput pritisnite taster miša** Dvaput brzo pritisnite levi taster miša. Ukoliko vam to ne polazi za rukom, podesite osetljivost miša pomoću Windowsovog Control Panela.
- ♦ **Povucite** Pritisnite levi taster miša i držite ga dok pomerate miša. Povlačenje se koristi za biranje područja ćelija ili za promenu veličine objekta.

Sličice na margini

Kroz celu knjigu, na levoj margini nailazite na grafičke simbole, odnosno sličice. One skreću pažnju na odeljke knjige koji su posebno značajni za određene grupe čitalaca. U ovoj knjizi korišćene su sledeće sličice:

Napomena

Ukazuje da je reč o nečemu što je važno ili o nečemu što treba zapamtiti. Njome se skreće pažnja na osnovnu zamisao koja će pomoći da savladate neki zadatak, ili označava nešto što je suštinski značajno za razumevanje odeljaka koji slede.

Savet

Ukazuje na efikasniji način za obavljanje nekog posla, koji možda nije tako očigledan.

Upozorenje

Ovaj simbol koristim kad god postoji mogućnost da operacija koju opisujem izazove probleme ukoliko niste dovoljno pažljivi.

Referenca

Ova sličica upućuje na neko drugo mesto u knjizi gde se govori o datoj temi.

Na CD-u

Ova sličica upućuje na to da se opisan primer ili datoteka mogu naći na pratećem CD-u.

Nova osobina

Ova sličica označava da je reč o novoj alatki Excela 2003.

Kako je knjiga organizovana

Knjiga sadrži šest glavnih delova i pet dodataka.

Deo I: Početak rada u Excelu Ovaj deo se sastoji od sedam poglavlja koja predstavljaju osnove Excela, kao i „obaveznu lektiru“ za početnike. Verovatno će i iskusniji korisnici pronaći ovde korisne informacije.

Deo II: Rad sa formulama i funkcijama U poglavljima drugog dela knjige saznate sve što treba da biste u Excelu vešto obavljali različite proračune.

Deo III: Izrada dijagrama i slika U poglavljima trećeg dela opisuje se kako da napravite efikasne dijagrame i kako da u radnim sveskama koristite slike.

Deo IV: Analiza podataka u Excelu Analiza podataka nalazi se u fokusu poglavlja četvrtog dela. Korisnici svih nivoa znanja naći će u ovom delu teme koje ih zanimaju.

Deo V: Napredne mogućnosti Peti deo se sastoji od devet poglavlja čije teme se ponekad smatraju naprednim. Međutim, i mnogi početnici – kao i oni koji već solidno poznaju Excel – takođe će naći korisne informacije.

Deo VI: Programiranje na jeziku VBA Ovaj deo je za one koji žele da podese Excel prema svojim potrebama ili za one koji izrađuju radne sveske ili dodatne programe namenjene drugima. Počinje uvodom u programiranje na jeziku VBA, a zatim opisuje obrasce UserForm, dodatne module, palete alatki, menije i događaje.

Deo VII: Dodaci Sedmi deo knjige sadrži dopunski materijal za razne oblasti – na primer, Excelove funkcije, sadržaj CD-a koji dobijate uz knjigu, zabavne igre i mnogo toga drugog što se može napraviti pomoću Excela.

Kako se ova knjiga koristi

Ova knjiga nije predviđena za čitanje od korica do korica. Ona više liči na priručnik za kojim ćete posegnuti kada:

- ◆ zapnete pri pokušaju da uradite nešto
- ◆ treba da uradite nešto što nikad ranije niste pokušali
- ◆ imate na raspolaganju malo slobodnog vremena i voljni ste da naučite nešto novo.

Indeks je detaljan, a poglavlja su uglavnom usredsređena na jednu širu temu. Ukoliko tek počinjete da radite u Excelu, preporučujemo da pročitate prvih nekoliko poglavlja, kako biste stekli osnovna znanja o programu, a zatim da sami malo eksperimentišete. Pošto se upoznate sa Excelovim okruženjem, potražite poglavlja koja vas najviše zanimaju. Neki korisnici će možda radije čitati poglavlja po redu.

Nemojte da vas obeshrabri ako ne razumete pojedine delove. Većina korisnika se sasvim lepo snalazi i sa malo Excelovih mogućnosti. Zapravo, ovde važi pravilo 80 prema 20, što znači da 80 procenata korisnika Excela upotrebljava samo 20 procenata njegovih mogućnosti. Međutim, Excel je veoma moćna alatka, čak i ako koristite samo 20 posto njegovih mogućnosti.

Nove mogućnosti Excela

U ovom odeljku ukratko su opisane nove mogućnosti Excela 2003 i upoređene sa alatkama iz verzije 2002 (više detalja naći ćete kasnije u knjizi). Videćete da je spisak ovih mogućnosti neočekivano kratak.

Podrška za jezik XML

Excel 2003 sadrži poboljšanu podršku za XML (eXtensible Markup Language), što znači da možete uvoziti XML podatke i dodeljivati elemente podataka određenim ćelijama u radnom listu.

Izdvojene liste

Deo radne sveske možete definisati kao izdvojenu listu, što olakšava rad sa listama – na primer, dodavanje novih stavki i formula za zbirni prikaz podataka. Izdvojenu listu možete pomoću portala SharePoint izvesti i omogućiti drugim korisnicima da rade s njom. Takve liste na Web lokacijama mogu se povezati sa originalnim područjima ćelija.

Okno za pretraživanje (Research Pane)

Ova nova alatka omogućava pretraživanje standardnih referentnih knjiga i Web lokacija pomoću Excelovog okna za poslove.

Poboljšanja pametnih oznaka

Pametne oznake su se ranije mogle samo uključivati i isključivati, a sada mogu biti dostupne i samo za određena područja ćelija.

Statističke funkcije

Iskusniji korisnici često se žale na netačnost nekih Excelovih statističkih funkcija. Microsoft tvrdi da su problemi rešeni.

Šta se nalazi na pratećem CD-u i Web lokaciji

Izdavač originala je za ovu knjigu obezbedio toliko korisnih dodatnih modula, da nismo mogli sve da ih smestimo na jedan CD! Kupovinom ove knjige ne dobijate samo preko 200 dodatnih i demo programa, već i celu knjigu na engleskom u elektronskom obliku – i to besplatno!

Detaljan opis sadržaja CD-a potražite u dodatku B, a ovde navodimo samo glavne celine:

- ◆ **Materijal koji je pripremio autor knjige** Datoteke sa primerima iz knjige.*
- ◆ **Dodatni programi** Preko 200 programa (šerver, friver, GNU, probni, demo i evaluacioni programi) koji mogu da se koriste zajedno sa Officeom.
- ◆ **Office 2003 Super Bible (elektronska verzija na engleskom)** Izdavač originala je napravio ovu posebnu elektronsku knjigu koja, na preko 500 strana opisuje kako komponente Microsoft Officea rade zajedno, kao i s drugim programima. Ova knjiga se sastoji od izabranih poglavlja preuzetih iz pojedinačnih Office Biblija, ali je napravljen i poseban sadržaj za nju.
- ◆ **PDF verzija ove knjige na engleskom** Ako više volite tekst u elektronskom obliku i/ili na engleskom, CD nudi pretraživu PDF verziju knjige *Excel 2003 Bible*.

Kad se upoznate sa sadržajem CD-a, posetite pridruženu Web lokaciju na adresi www.wiley.com/compbooks/officebibles2003/. Evo šta ćete pronaći na njoj:

- ◆ Veze ka svim programima koji nisu stali na CD.
- ◆ Veze ka svim programima koji se nalaze na CD-u.
- ◆ Kompletan i detaljan sadržaj svih *Biblija* paketa Office 2003 ovog izdavača: *Access 2003 Bible*, *Excel 2003 Bible*, *Word 2003 Bible*, *FrontPage 2003 Bible*, *Office 2003 Bible*, *Outlook 2003 Bible* i *PowerPoint 2003 Bible*. Previde prvih pet knjiga potražite u izdanju Mikro knjige.
- ◆ Veze ka drugim naslovima za Office izdavača Wiley.

* Odgovarajuće prevedene primere pripremio je recenzent, Srdan Marković.

